

Erik Dijkstra:

‘Ik loop nergens voor weg’

In Brieven aan Hueting onderzoekt Erik Dijkstra het duistere en nauwelijks belichte koloniale verleden van Nederland in Indonesië. Een heel belangrijk onderwerp, vindt hij. ‘Het maakt me ongelooflijk kwaad.’

TEKST: BRAM DE GRAAF
BEELD: TOM CORNELISSEN, ANNEMIEKE
VAN DERTOFT

Belangrijk. Het is een woord dat Erik Dijkstra veel gebruikt tijdens het interview op het Hilversumse Media Park op deze grijze winterdag. Hij heeft net vergaderd over de komende live-uitzending van het NPO Radio 1-programma *Dijkstra en Evenblij ter plekke*, dat elke zondagavond op locatie wordt opgenomen. Frank Evenblij en hij bezoeken daarin wekelijks een andere plaats, waar ze met inwoners het nieuws behandelen dat daar speelt. “Meestal moeten gasten van actualiteitenprogramma’s naar Hilversum komen. Wij gaan juist bij hen langs. Ik vind het belangrijk dat we luisteren naar gewone mensen die in den lande wonen en werken; dat ze merken dat we moeite voor ze doen.”

Je maakt *Per seconde wijzer*, een sportprogramma en documentaires. Tegelijkertijd zeg je al jaren dat je het rustiger aan wil doen. Wat gaat er mis?

“Haha, dat lukt me maar niet. Het zijn allemaal heel verschillende dingen en ik vind die combinatie erg fijn. Ik ben historicus; daarom was deze documentaire over

*'Indonesië is lang een blinde
vlek geweest, ook voor mij'*

PASPOORT

Naam: Erik Dijkstra

Geboren: 9 maart 1977 in Losser

Privé: Heeft een relatie en woont in Amsterdam, is vader van twee tieners

Opleiding: Studie geschiedenis in Groningen

Carrière: Erik Dijkstra begon zijn tv-carrière bij OOG TV in Groningen. Hij werd landelijk bekend als een van de 'Jakhalzen' in *De wereld draait door* (2009-2014).

Maakte daarna historische series als *De strijd* (2015) en *Che, leven en erfenis van een revolutionair* (2017).

Sinds 2018 is hij presentator van *Per seconde wijzer*.

Maakt samen met Frank Evenblij de podcast *Bureau sport* en het NPO Radio 1-programma *Dijkstra en Evenblij ter plekke*. Hij schreef meerdere boeken.

◁ Indonesië geweldig om te maken. Ik houd veel van geschiedenis en dit is een onderwerp waar ik privé ook boeken over lees. Ik vind het een héél belangrijk onderwerp."

Waarom?

"Indonesië is lang een blinde vlek geweest, ook voor mij. In de geschiedenislessen op de middelbare school en tijdens mijn studie ging het vooral over Oost-Europa, vanwege de val van de Muur. Pas sinds een jaar of tien ligt de focus meer op ons koloniale verleden. De rode draad van de serie is het verhaal van klokkenluider Joop Hueting. Ik was verbijsterd toen ik dat las. En als dat voor mij geldt, geldt dat vast voor meer mensen."

De driedelige documentairereeks *Brieven aan Hueting* gaat over het extreme geweld dat Nederland tussen 1945 en 1949 uitoefende in Indonesië. Het land was bijna 350 jaar een Nederlandse kolonie geweest, Nederlands-Indië. Na de Tweede Wereldoorlog streed het voor onafhankelijkheid, maar Nederland wilde zijn kolonie niet kwijt en stuurde troepen om het gezag te herstellen. In 1969 vertelde ex-militair Joop Hueting in het Vara-programma *Achter het nieuws* over excessen die destijds hadden plaatsgevonden. Ook hijzelf had als soldaat onschuldige burgers vermoord. "Het sloeg in als een bom. Na de uitzending ontvingen de omroep en Hueting honderden brieven. Indië-veteranen noemden hem een landverrader en bedreigden hem met de dood, maar er waren er ook die bekenden eveneens schuldig te zijn. Die brieven gaven me een blik in een andere tijd: de schrijvers waren inmiddels overleden, maar omdat hun adressen erop stonden, konden we hun kinderen opsporen en interviewen. Dat was bijzonder en soms ook pijnlijk. Het idee dat hun vaders mogelijk oorlogsmisdaden hadden begaan, strookte niet met het beeld dat ze van hen hadden. Velen hadden nooit over die tijd gesproken."

Wat dreef Hueting om naar buiten te komen?

"Zijn rechtvaardigheidsgevoel. Hij worstelde met wat hij had gezien en gedaan. Het was allemaal in de doofpot beland. Voor 1969 waren al enkele rapporten geschreven over het toegepaste geweld in Nederlands-Indië, zonder gevolgen. Eind jaren 60 werd er in Nederland veel gedemonstreerd tegen de Amerikaanse rol in de Vietnamoorlog, waar het leger enkele dorpen uitmoordde. Ik vermoed dat Hueting dat niet kon verkroppen. Want Indonesië was ons Vietnam."

Hoe ging Hueting met die bedreigingen om?

"Ondanks alles bleef hij tot zijn dood dit verhaal vertellen. Hij was niet boos op zijn oude legerkameraden, maar op de regering. Die wist ervan, maar keek de andere kant op. En liet haar veteranen in de kou staan. Het waren voornamelijk jongens uit de provincie die zich hadden aangemeld voor het leger om voor een goede zaak te strijden: Indonesië bevrijden van de Jappen. Maar Japan was al verslagen en ze kwamen in een verschrikkelijke guerrilla-oorlog terecht. Velen kregen posttraumatische stressklachten, maar daar was totaal geen aandacht voor. Pas na een in opdracht van de regering ingesteld onderzoek gaf toenmalig premier Rutte in 2022 voor het eerst toe dat Nederland in Indonesië structureel geweld had gebuikt. Hueting maakte dat niet meer mee: hij overleed in 2018. Zijn hele leven was hij weggezet als leugenaar en idioot, maar hij had dus gelijk."

Rutte sprak niet over 'oorlogsmisdaden'. Waarom doe jij dat wel?

"Ik vind dat wél belangrijk. Omdat wij als makers – en met ons veel onderzoekers – van mening zijn dat er oorlogsmisdaden zijn gepleegd. Dat de regering dat woord officieel nog steeds niet wil gebruiken, vind ik zwak en veelzeggend. Als er weer boze brieven over binnenkomen bij BN-

NVARA of bij mij, zijn die van harte welkom. Daar liep de Vara in 1969 niet voor weg en nu nog steeds niet."

Waarom vind je het belangrijk om zulke programma's te maken?

"Sommige politieke partijen vinden dat we trots moeten zijn op ons koloniale verleden, maar het extreme geweld van eind jaren 40 paste in een patroon dat Nederland al drie eeuwen lang toepaste in Indonesië. Het is belangrijk dat mensen dat beseffen. Nederland heeft nu beloofd getroffen families in Indonesië compenseren. Ik sprak daar hoogbejaarde mensen die in pure armoede opgroeiden omdat hun vaders, de kostwinners, waren vermoord. Om in aanmerking te komen voor compensatie moeten ze allerlei papieren aanleveren; geboorteaktes, bewijs dat hun vaders zonder proces zijn gefusilleerd, enzovoorts. Het leger hield natuurlijk niet bij wie ze standrechtelijk doodschoten. Dus krijgen ze niets. Echt schandalig, het maakt me ongelooflijk kwaad. Het gaat in tegen alles waarvoor ik sta."

Waar komt die betrokkenheid vandaan?

"Mijn ouders waren links geëngageerd. We waren thuis veel bezig met wat er in Zuid-Amerika en in het Oostblok gebeurde. Mijn opa was een echte communist, die wilde van geen kritiek op Rusland weten. Toen de Muur viel en er beelden naar buiten kwamen over grote armoede in de DDR, zei hij: 'Allemaal leugens!' Hij geloofde echt dat het communisme stond voor een betere wereld, terwijl het natuurlijk verschrikkelijk was in die landen. Ik vond het als kind fascinerend dat hij dat niet wilde zien. Net als mijn familie kan ik slecht tegen onrecht."

Je groeide op in Glanerbrug; een 'rauw' dorp, zei je eens. Zit dat rauwe ook in jou?

"Nou, ik loop nergens voor weg. In de rest van Twente zeggen ze: 'Glanerbrug, mes in de rug'. Vroeger vond ik het vervelend,

'Voor mijn kinderen is een trui van een bepaald merk dragen nu nog belangrijker dan de geschiedenis'

omdat het neerbuigend klinkt. Later ben ik er juist trots op geworden. Ik heb in Glanerbrug een fantastische jeugd gehad."

Wat wil je doorgegeven aan de nieuwe generatie Dijkstra?

"Mijn dochter is veertien, mijn zoon twaalf. Op die leeftijd is een trui van een bepaald merk dragen belangrijker dan de geschiedenis. Toch heb ik de illusie dat ze ook iets vinden van de wereld. Daaraan

draag ik bij. Ik ben een paar jaar geleden gescheiden van hun moeder, we hebben nu co-ouderschap. Een week bij haar, een week bij mij. De meeste werkdingen plan ik als ze bij haar zijn; dan kan ik er echt voor ze zijn als het mijn beurt is. Ik vertel dan wat ik aan het maken ben en daarin tonen ze interesse. Ben ik blij mee. Vind ik belangrijk."

**Brieven aan Hueting | woensdag | 20.25
BNNVARA | NPO 1**